

We bouwen verder op een stevig fundament

Notitie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang
November 2017

Janet Plegt
Janette Schenkel
Britt Wilms
Martine Veneman
Eline Pool
Gerrit Tharner
Astrid Donderwinkel
Harmke Scholte
Rana Nassár
Hanneke Vrijburcht

Voorwoord

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk voor Beschermd wonen (GGZ) op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo2015). Alle 8 gemeenten in de regio Enschede hebben daarmee sinds de Wmo 2015 een gedeelde verantwoordelijkheid voor het bieden van opvang en bescherming aan inwoners die dat nodig hebben. De regie en de financiële middelen voor Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang liggen vooralsnog bij de centrumgemeente Enschede.

Het gaat hier om zorg voor zeer kwetsbare burgers met ernstige psychische problemen, een relatief kleine groep, voor wie een (regionaal) ondersteuningscontinuüm moet worden verwezenlijkt. Daarvan maken ook zeer gespecialiseerde vormen van ondersteuning deel uit. Daarom blijft, ook wanneer verdere decentralisatie vorm krijgt, intergemeentelijke samenwerking noodzakelijk.

De komende twee jaren staan de regiogemeenten voor de opgave om Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang inhoudelijk door te ontwikkelen, te decentraliseren en toekomstbestendig te organiseren. De VNG en het Rijk hebben daar bestuurlijke afspraken over gemaakt. Het ligt in de bedoeling na 2020 de verantwoordelijkheid te verleggen van centrumgemeente naar alle gemeenten ¹. VWS heeft gemeenten daarom opgedragen om te werken aan een regionaal plan van aanpak ².

Het regioplan wordt in gezamenlijkheid opgesteld door de gemeenten Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser en Oldenzaal en beschrijft de periode 2018-2020 en zal de concrete vertaling en de uitwerking van de regiovisie bevatten.

In de komende maanden zullen de gemeenten eerst gezamenlijk toewerken naar een gedragen hernieuwde visie op Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang³ voor de periode 2020 en later. De gedeelde visie is een verdieping op de afspraken die genoemd zijn in het 'Convenant Samenwerken aan Beschermd wonen, opvang en zorg Twente' (feb 2015) en vormt de leidraad voor het regionaal plan van aanpak. Om een beeld te geven van de strekking van de opdracht wordt verderop in deze procesnotitie al wel een uitgangspunt geschetst; zorg moet zo georganiseerd worden dat inwoners zo veel mogelijk in hun eigen omgeving de ondersteuning krijgen die nodig is.

Het rapport ‘van Beschermd wonen naar een beschermd thuis’, gepubliceerd door de commissie Dannenberg is de basis voor dit uitgangspunt en dient als onderlegger voor de hernieuwde visie.

De regiovisie en het regionaal plan van aanpak beschrijven een richting en het is zeker geen enkelvoudig voorstel voor de inrichting. Het beoogt koers te zetten naar een flexibel regiostelsel wat op- en afschalen van zorg soepel laat verlopen.

Uiteindelijk gaat het erom dat we als regio de gezamenlijke Verantwoordelijkheid blijven waarmaken en een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het welbevinden van mensen met ernstige psychische problemen.

1. De verwachting is dat het overgangsmoment van 1 januari 2020 verschoven wordt, maar de inhoudelijk beweging doorgezet moet worden. Besluitvorming hierover (VWS en VNG) wordt in december 2017 verwacht. Totdat er duidelijkheid is, noemen we 2020 als ingangsjaar.
2. Voortgangsrapportage maatschappelijke opvang en beschermd wonen, voorjaar 2017 (3 juli 2017)
3. Waar gesproken wordt over Maatschappelijke opvang wordt niet alleen tijdelijk verblijf bedoeld maar ook verslavingszorg, inloop, preventie, bemoeizorg, medische zorg en arbeid- en dagbesteding voor dak- en thuislozen.

Inleiding en korte terugblik

In 2015 hebben de Twentse gemeenten zich verbonden aan het convenant Samenwerken aan beschermd wonen, opvang en zorg Twente. Op basis van dit convenant is de centrumgemeente Enschede aan de slag gegaan met uitvoering geven aan Beschermd wonen. Maatschappelijke opvang was al eerder een taak van de centrumgemeente.

Centrumgemeente Enschede heeft eind 2014 koers bepaald en het belang van Beschermd wonen erkend en gemarkeerd. Beschermd wonen voor mensen met een psychische beperking hebben zij gedefinieerd, aangewezen, genormeerd en getoetst. Zo is in de afgelopen 2 jaar een belangrijke sprong voorwaarts gezet. Het werk is echter nog niet af. De afspraken met de regiogemeenten, met zorgaanbieders en corporaties en andere ketenpartners blijven onverkort van kracht. Wel is de tijd gekomen om de visie op Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang te actualiseren. Allereerst om opgedane ervaringen en kennis te delen en om plaats te bieden aan de goede resultaten die zijn behaald. Maar ook om een basis te leggen voor een verdere doorontwikkeling van de wijze waarop de centrumgemeente met de regiogemeenten Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang positie willen geven. Met andere woorden, we willen het goede werk voortzetten.

De centrumgemeente Enschede heeft in de afgelopen twee jaren fors ingezet op het opschonen van de cliëntenadministratie.

De AWBZ-bestanden waren vervuild waardoor het uitwisselen van informatie in de keten werd bemoeilijkt en er onduidelijkheid bestond over de rechtmatigheid van zorg. Inmiddels is de administratie Beschermd wonen op orde en is het mogelijk om uit de databases informatie te ontsluiten en te analyseren.

De focus heeft echter niet alleen gelegen op een administratief goede overgang van Beschermd wonen. 'Beleidsarm' overnemen van de nieuwe verantwoordelijkheid bleek vanuit zorginhoudelijk perspectief gezien onvoldoende mogelijk te geven om de individuele vraag van de cliënt passend te beantwoorden.

Reeds in de tweede helft van het jaar 2015 is daarom een start gemaakt met vernieuwen: het standaard aanbod Beschermd wonen is uitgebreid met een lichtere variant op Beschermd Wonen en voorzien van een bijpassende financieringsvorm. Ook de ombouw van groepsaanbod naar individuele studio's in de Maatschappelijke Opvang en het kanaliseren en objectiveren van PGB-gefinancierde zorg laten zien dat de centrumgemeente Enschede in de afgelopen periode handen en voeten heeft gegeven aan de opgave tot transformeren (zie bijlage 1 en 2 voor een volledig overzicht van de resultaten Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang, periode 2015-2017).

De centrumgemeente Enschede heeft bewust de keuze gemaakt om de centrumgemeentetaken te subsidiëren. De beleidslijn dat de subsidie moet bijdragen aan doelen zoals participatie, een veilige plek en zelfredzaamheid is daarbij leidend. Voor de subsidies Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang maakt de gemeente individuele afspraken met de zorgorganisaties. Het is een bewuste keuze om met een beperkt aantal gespecialiseerde zorgorganisaties samen te werken. Grip houden op budgetten, kunnen sturen op inhoud en kwaliteit en intercollegiale samenwerking zijn hiervoor het leidend motief. De subsidie Beschermd wonen wordt op basis van de kostprijs van de voorziening verstrekt en verantwoord. De keuze om congruent vast te houden aan het uitgangspunt Beschermd wonen middels subsidies te financieren heeft er toe bijgedragen dat de Rijksbudgetten toereikend blijken te zijn.

Cliënt overzicht 2015-2016-2017:

Gemeente	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017	2017 als % van 2015
Borne	16	18	16	100%
Dinkelland	9	6	4	44%
Enschede	515	510	455	88%
Haaksbergen	46	35	22	48%
Hengelo	235	184	153	65%
Hof van Twente	26	25	15	58%
Losser	21	22	19	90%
Oldenzaal	42	61	49	117%
Onbekend			1	
Totaal	910	852	734	81%

Traject 2018 - 2020

In november 2015 is het rapport 'Van Beschermd wonen naar een beschermd thuis' gepubliceerd door de commissie Dannenberg. Deze schetst een beeld van Beschermd wonen waarin de sociale inclusie van mensen met ernstige psychische problemen centraal komt te staan. In essentie gaat het daarbij om het bieden van een Beschermd thuis.

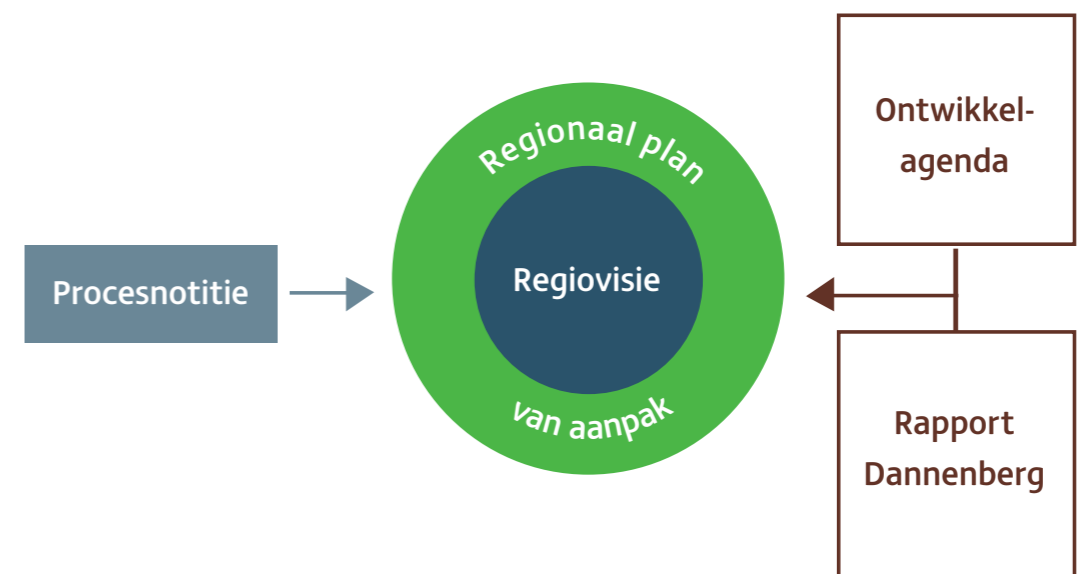
Voor nieuwe hulpvragen vormen in deze visie Beschermd woonplekken in de wijk het uitgangspunt. 24-uurs woonvoorzieningen, zo stelt het rapport, zijn voor een kleine groep mensen.

Deze visie vraagt om verdere transformatie van Beschermd wonen, naar het bieden van bescherming aan kwetsbare burgers midden in de samenleving door uiteenlopende woonvarianten met flexibele begeleiding, gericht op een zingend bestaan.

Zoals gezegd, er is in de afgelopen twee jaar al veel bereikt, maar we zijn er nog niet. Het is tijd om plannen te maken. We gaan aan de slag en werken toe naar een aangescherpte, hernieuwde regiovisie.

De uitwerking van de visie krijgt vorm in het regionaal plan van aanpak. De door het Rijk en de VNG opgegeven ontwikkelagenda zal als kompas dienen om taken en verantwoordelijkheden verder vorm en inhoud te geven. In het plan van aanpak staan de gezamenlijke inspanningen beschreven,

wordt afstemming gezocht over bekostiging, faciliteren van uitstroom, toegang en toezicht en wordt het proces voorzien van een tijdsplan. Veel facetten vragen om een inkleuring passend bij de lokale structuren en werkwijze. Die inkleuring vindt lokaal dan wel in een regionaal samenwerkingsverband plaats.

Gemeenschappelijk uitgangspunt; een voorschot

Geheel in lijn met het rapport Dannenberg zal het regionaal plan van aanpak inclusief de hernieuwde visie zich blijven richten op het vergroten van zelfredzaamheid en het versterken van participatie en inclusie. We zullen ernaar streven inwoners zo lang mogelijk in hun eigen leefomgeving te laten blijven en zo snel mogelijk weer zelfstandig te laten wonen.

Daar waar mensen de bescherming nodig hebben van een 24-uursvoorziening, zorgen we voor passend aanbod binnen de regio. Indien nodig met vormen van lokale Wmo ondersteuning en het aanbod van voorliggende voorzieningen. Participatie, herstel en daarmee het tijdelijk karakter van de voorzieningen voor Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen staan hierbij centraal. Daarbij willen we wel benadrukken dat, zeker in de doelgroep Beschermd wonen, voor een deel van de cliënten behoud van functioneren het hoogst haalbare is en dat sommige cliënten voor lange tijd, misschien wel een leven lang, zijn aangewezen op Beschermd wonen.

De uitdaging voor de komende jaren is om draagvlak voor een inclusieve samenleving te vergroten en een breed aanbod aan woonvarianten beschikbaar te hebben. Intramurale voorzieningen zijn er voor de doelgroep die blijvend aangewezen is op een Beschermd woonomgeving. Nieuwe, meer bij het individu passende, integrale vormen van ondersteuning worden gevraagd. Niet alleen gericht op uitstroom, maar ook op het voorkomen van instroom. Preventie en uitstroom vereisen een integraal aanbod van zorg en

ondersteuning dat daarop is ingericht. Hiervoor is samenhang en intergemeentelijke samenwerking vereist. Maar ook zal afstemming worden gezocht met aanpalende domeinen als jeugdhulp, personen met verward gedrag, forensische zorg, welzijnsaanbod en Wmo maatwerkvoorzieningen.

In de regiovisie zullen de gemeenten Borne, Dinkelland, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Enschede, Losser en Oldenzaal de toekomstige positie van Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang in het totale ondersteuningsaanbod voor kwetsbare burgers in de regio Enschede beschrijven.

Er ligt een aansluitingsopgave tussen de doorontwikkeling van Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang en de ontwikkelingen die gaande zijn binnen het samenwerkingsverband Samen14. Met name de uitgangspunten Lokaal wat lokaal kan en Ondersteuning zo dichtbij als mogelijk sluiten naadloos aan bij de uitgangspunten van het rapport Dannenberg. Het regionaal plan van aanpak zal specifiek een onderdeel bevatten dat

antwoord geeft op het afstemmingsvraagstuk tussen het Inkoopmodel Samen 14 en de decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang. Het ligt in de bedoeling om werkenderwijs op korte termijn met behulp van een tweetal pilots ervaring op te doen op het vlak toegang en ontschotting tussen intramurale voorziening en voorliggende voorzieningen.

In aansluiting op de veranderende opgave richten we ons de komende jaren nadrukkelijk op de wijze waarop we kwetsbare mensen perspectief kunnen bieden en zoveel mogelijk onderdeel kunnen laten zijn van de samenleving.

Samengevat betekent dit dat we inzetten op de volgende ambitie:

- Van centrumgemeentelijke verantwoordelijkheid... naar gezamenlijke verantwoordelijkheid
- Van centrale aanpak ... naar vroegtijdig lokaal signaleren en lokale integrale aanpak
- Van dagbesteding ....naar betekenisvolle werkzaamheden
- Van geïsoleerd zorgaanbod ... naar een ondersteuningscontinuüm
- Van bestaand aanbod... naar een arsenaal van woonvarianten, om zodoende inclusie te faciliteren en versnelde door- en uitstroom te bevorderen.
- Niet alleen gericht op uitstroom... maar ook op preventie, vaker een laagdrempelige oplossing.
- Van 'hokjes denken' naar.... maatwerk voor de cliënt
- Van individuele aanpak... naar systeemoplossing (huishouden, sociale omgeving en netwerk, mantelzorg en inclusieve samenleving).

Ontwikkelagenda 2018 - 2020:

De thema's op de ontwikkelagenda zijn geen blauwdruk, maar wel richtinggevend voor de inzet van alle gemeenten in de komende twee jaar. Het overleg en de samenwerking wordt gezocht met zorgaanbieders, woningbouwcorporatie, zorgverzekeraar en cliëntvertegenwoordiging.

Om de visie te realiseren werken de regiogemeenten Borne, Dinkelland, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Enschede, Losser en Oldenzaal gezamenlijk de volgende opgaves uit:

1. Samenwerking

Samenwerking regiogemeenten en centrumgemeenten en samenwerkingsverband

Nieuwe waarden als zorg voor en door lokale omgeving zijn dagelijks aan de orde maar vormen als het gaat om Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang tegelijkertijd een uitnodiging voor het ontwikkelen van gedeeld eigenaarschap. Met name waar het gaat om verantwoordelijkheid voor de instandhouding en het blijven functioneren van een regionale infrastructuur. De ondersteuningsvraag van cliënten die gebruikmaken van Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang kenmerkt zich door een toenemende complexiteit en intensiteit.

De uitdaging bij het ontwikkelen van nieuwe (woon)concepten is hoe lokaal en zelf verantwoordelijk zich verhouden tot complementair en solidariteit.

- *Op welke wijze organiseren we een nauwe samenwerking en korte lijnen tussen de gemeenten?*
- *Hoe werken we toe naar gezamenlijke verantwoordelijkheid en solidariteit?*
- *Welke afspraken dienen er gemaakt te worden over toekomstige wederzijdse rollen, de wijze van samenwerking en verantwoordelijkheden na 2020?*
- *Op welke wijze leggen we deze afspraken vast en past het bestaande convenant hierbij?*

Samenwerking zorgverzekeraar

De regiovisie zet in op zoveel mogelijk eigen regie en zelfstandig wonen in de wijk. Daarvoor is de opbouw van ambulante ondersteuning nodig. Zorgverzekeraars zetten in op dezelfde beweging en staan voor de opgave intramurale ondersteuning en zorg (klinische GGz) af te bouwen en het aanbod van ambulante zorg en ondersteuning te intensiveren.

- *Wat betekenen de plannen van de verzekeraars voor het aanbod in de regio?*
- *Hoe kunnen we ervoor waken dat er voldoende bedden beschikbaar blijven voor time-out voorziening en voor terugval?*
- *Hoe verhoudt zich decentralisatie tot verantwoorde overgang tussen Zvw, Wlz en de Wmo?*

Samenwerking justitie

Het justitieel forensisch kader is er voor mensen met psychische of psychiatrische problemen die een strafbaar feit hebben gepleegd. De zorg kan worden geleverd in een kliniek, ambulant (iemand woont zelfstandig) of in de vorm van beschermd wonen. Als de forensische titel (indicatie) afloopt, vindt er meestal doorstroom plaats naar de Wmo. Het inkoopbeleid van het ministerie van Veiligheid en Justitie voor forensische zorg heeft effect op het lokale zorgaanbod.

Landelijk vinden inmiddels ontwikkelingen plaats om de samenwerking tussen deze domeinen te verbeteren. Justitie als ketenpartner heeft aandacht.

- *Hoe is onze regiovisie op mensen die na afloop van hun justitiële titel een beroep doen op de Wmo maatwerk, Beschermd wonen en of Maatschappelijke opvang?*
- *Wat betekent de uitstroom detentie voor het aanbod in de regio?*
- *Hoe combineren we forensische zorg en zorg vanuit de Wmo zodat er voor de cliënt een continuüm van zorg ontstaat?*
- *Hoe zorgen we ervoor dat de PI/ justitie een ketenpartner wordt waarmee structureel afspraken gemaakt kunnen worden over zaken als financiering, zorgaanbod en uitstroom?*

2. Financiering

Landelijk wordt gestreefd naar een nieuw objectief verdeelmodel voor de financiële middelen. Gelden voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen gaan via alle gemeenten lopen.

- *Welke uitgangspunten hanteren we voor de periode na 2020* teneinde de continuïteit van zorg en voorzieningen in onze regio te waarborgen?*
- *Welke vormen van zorg blijven we na de decentralisatie gezamenlijk financieren?*
- *Welke financieringsvormen passen bij welke vorm van ondersteuning?*
- *De focus blijft liggen op het uitwerken en realiseren van de transformatieopgaven. We nodigen onze zorgaanbieders uit om daar actief aan bij te dragen. Hoe verhoudt zich bewegingsruimte bij het organiseren van zorg tot de verschillende financieringsvormen?*
- *Welke ondersteuning wordt gefinancierd uit de uitkering Beschermd wonen en of het Maatschappelijk opvang budget?*
- *Is het maken van hernieuwde keuzes over het financieren van intramuraal beschermd wonen en hoe het pgb ingezet wordt voor deze vorm van ondersteuning nodig?*
- *Welke afspraken maken we over de eventuele verdeling van opgebouwde financiële reserves? Is aan te geven op welke wijze (zowel financieel als organisatorisch) behaalde positieve resultaten na door-decentralisatie structureel kunnen worden ingebed?*

3. Algemene aandachtspunten

Gaan er risico's gepaard met de decentralisatie van Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang? Breng deze risico's in beeld en geef aan op welke wijze deze risico's binnen de regio verevend kunnen worden.

Het omgekeerde geldt natuurlijk ook; welke toegevoegde waarde gaat gepaard met de decentralisatie en zijn deze te kwalificeren?

- *Wat betekent 'inclusie' voor mensen met ernstige psychische problemen, is dit te kwalificeren? Hoe geven we vorm en inhoud aan het (container) begrip inclusie?*

4. Inhoudelijke ontwikkelopgave, onderverdeeld in;

Lokale ondersteuningsinfrastructuur

Breng de huidige infrastructuur Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang in beeld. Geef aan de hand van de regiovisie aan hoe een toekomstbestendige regionale en lokale infrastructuur Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang eruit moet zien. Geef daarbij aan welke specialistische voorzieningen bovenlokaal en of bovenregionaal moeten worden georganiseerd. Analyseer het bestaande aanbod en geef aan welke voorzieningen er in de komende jaren moeten worden ontwikkeld dan wel afgebouwd.

- *Hoe kan de samenwerking tussen het zorgaanbod voor zeer kwetsbare burgers en informele zorg versterkt worden?*
- *Sluit het aanbod van (lokale) welzijnsinitiatieven voldoende aan om integratie te bevorderen? Worden deze initiatieven voldoende benut?*
- *Welke actie dient er ingezet te worden om aansluiting te bewerkstelligen?*
- *Gaat er van het aanbod Wmo voorzieningen (welzijn, werk en inkomen en schuldhulpverlening) voldoende preventieve werking uit om daarmee te voorkomen dat mensen gebruikmaken van Beschermd wonen en of Maatschappelijke opvang?*

Toegang

De toegang tot voorzieningen Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang wordt nu nog beoordeeld door het Cimot; een centrale toegang die zicht heeft op de sociale kaart en beschikbaarheid van de benodigde voorzieningen. De komende tijd kan gebruikt worden om te verkennen of de huidige wijze van regionale toegang tot maatwerkvoorzieningen geleidelijk over kan gaan naar de lokale gemeenten, die verantwoordelijk worden voor toegang tot lokale voorzieningen. Meerwaarde van lokale toegang is dat het gekoppeld kan worden aan andere vormen van lokale ondersteuning en hierdoor kan maatwerk geleverd worden.

Meerwaarde van centrale toegang is zicht op voorzieningen over gemeentegrenzen heen en het hanteren van een centrale wachtlijst.

- *Op welke wijze dient de lokale toegang tot Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang, inclusief regionaal specialistische voorzieningen, georganiseerd te worden?*
- *Van wie is de cliënt die niet te herleiden is naar één bepaalde gemeente?*
- *Hoe gaan we om met de Landelijke toegang zoals in de Wmo wettelijk vastgelegd?*
- *Hoe houd je grip op de wachtlijstproblematiek en hoe houd je zicht op open plekken in de regio?*

Productenboek

Beschrijf en definieer het productaanbod Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang en stel de productdefinitie regionaal vast.

- *Waar liggen mogelijkheden om de verbinding met de modules en arrangementen van het 'Twents Model voor de inkoop voor maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp' te maken?*

Huisvesting

Met regelmaat klinkt het signaal dat mensen met GGz problematiek moeilijk aan een sociale huurwoning kunnen komen. Hierdoor zou de doorstroming vanuit Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang onder druk staan. Over het wel of niet aanwezig zijn van wachtlijsten en de redenen hiervoor, wordt verschillend gedacht. Het blijkt lastig te zijn om een duidelijk ramingscijfer op tafel te krijgen. Ook blijkt het wachtlijstvraagstuk niet alleen een huisvestingsvraagstuk te zijn, maar ook een vraag naar kaders die het zelfstandig wonen van deze groepen dienen te ondersteunen.

- *Is de regionale uitstroomopgave van Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang alsmede van de forensische zorg en de specialistische GGz voor de komende jaren bekend?*
- *Zo ja, breng de uitstroomopgave in beeld en verbind deze aan de afspraak die is gemaakt met de woningbouwcorporaties over de beschikbaarheid van voldoende betaalbare woningen.*
- *Verbind deze aan de opgave die voortkomt uit de vragen die zijn gesteld onder Infrastructuur.*

- *Voldoende beschikbare en betaalbare huisvesting voor jongeren draagt bij aan het verminderen van de instroom in de MO. Goede regionale afspraken over doorbetaling vaste lasten tijdens opname of detentie, sanctiebeleid Participatiewet etc. verkomen we instroom in de MO etc.*

Innovatie ondersteuningsaanbod

- *Zijn zelfmanagement, ervaringsdeskundigheid en cliëntgestuurde initiatieven van toegevoegde waarde op het bestaande professionele aanbod? Op welke wijze willen we gebruikmaken van deze vorm van dienstverlening?*
- *Is er meer samenhang aan te brengen tussen de producten en diensten van Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang? Wat zou de toegevoegde waarde kunnen zijn?*
- *Hoe kunnen we verbinding leggen of is er reeds een relatie met reeds bestaande initiatieven op aanpalende terreinen zoals innovatie begeleiding Wmo en Preventie GGZ?*

Kennisdelen

- *Inventariseer en versterk waar nodig de kennis van psychische en psychiatrische problematiek bij de wijkteams en/of professionals die werkzaam zijn bij de toegang en bij de beleidsambtenaren van regiogemeenten.*
- *Inventariseer en versterk waar nodig de kennis over passende voorzieningen voor mensen met psychische en psychiatrische problematiek bij wijkteams, professionals die werkzaam zijn bij de toegang en beleidsambtenaren van regiogemeenten.*

Werk en dagbesteding

Vanuit de Participatiewet en de Wmo 2015 is het een taak voor gemeenten om mensen met een arbeidsbeperking te ondersteunen en duurzaam te begeleiden. Dat betreft ook mensen met een psychische aandoening. Van belang hierbij is een doorlopende lijn van ontmoeten, dagbesteding en zinvolle werkzaamheden die aansluiting vinden bij het vinden van betaald werk.

- *Sluit het huidig aanbod arbeid- en dagbesteding voldoende aan bij deze opgave? Welke lacunes treffen wij aan in het bestaande aanbod en welk aanbod dient voor de cliënt noodzakelijkerwijs aanwezig te zijn om ontwikkeling door te kunnen maken?*

Kwaliteit

Ondanks de verschillen in verantwoordelijkheid, lijkt het raadzaam zoveel mogelijk samenhang en aansluiting te realiseren tussen het kwaliteitsbeleid in de Wmo, de Jeugdhulp en Beschermd wonen.. Waar mogelijk zullen we gezamenlijk optrekken in het gebruik van onderzoeksinstrumenten, de monitoring, de eisen die aan organisaties worden gesteld m.b.t. rapportage en verantwoording. Dit mede om de uitvoeringslasten bij gemeenten en aanbieders zo beperkt mogelijk te houden.

- *Is de huidige kwaliteitsstandaard en de wijze waarop het toezicht op de kwaliteit van zorg is georganiseerd toekomstbestendig?*
- *Leren en bijsturen kan alleen door beleid en uitvoering te monitoren.*
- *Welke uitkomsten vinden we van belang en welke set aan indicatoren is daarbij voorwaardelijk?*

Projectplanning

Actiepunt	Wie?	Deadline
Opstellen regiovisie Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang	Beleidsambtenaren gemeenten regio Enschede en centrumgemeente Enschede	1-1-2018
Afstemmen, toetsen en bijstellen regiovisie Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang	Gemeenten, zorgaanbieders, cliëntvertegenwoordiging, corporaties. Initiatief bij centrumgemeente	15-01-2018
Advies inwinnen voorgenomen beleid Regionale informatie-avond + uitnodiging Participeren projectgroep	Gezamenlijke vertegenwoordigers Wmo raden. Uitnodiging ook naar ambtenaren regiogemeenten/ Initiatief: centrumgemeente	15-1-2018
Opstellen regiovisie Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang	Beleidsambtenaren gemeente regio Enschede en centrumgemeente	20-01-2018
Bestuurlijk vaststellen regiovisie Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang	Wethouders regiogemeenten en centrumgemeente	15-02-2018
Opstellen regionaal plan van aanpak Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang	Beleidsambtenaren regio Enschede en centrumgemeente Enschede en zorgaanbieders. Aan de hand van de ontwikkelagenda wordt in werkgroepen gewerkt.	01-05-2018
Afstemmen, toetsen en bijstellen regionaal plan van aanpak Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang	Gemeenten, zorgaanbieders, cliëntvertegenwoordiging, corporaties. Initiatief bij centrumgemeente	01-06-2018
Opstellen regionaal plan van aanpak Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang	Beleidsambtenaren regio Enschede en centrumgemeente Enschede.	15-06-2018
Bestuurlijk vaststellen regionaal plan van aanpak Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang	Wethouders regio Enschede en centrumgemeente Enschede.	01-07-2018
Regionaal plan van aanpak Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang vaststellen in de gemeenteraden	Gemeenteraden regio centrumgemeente Enschede	01-08-2018

Bijlage 1

Resultaten Beschermd wonen 2015 - 2017

Ontwikkeling variant Beschermd wonen

In de praktijk zien we een ontwikkeling naar (versterking van) ambulante begeleiding en lichtere woonvormen, in relatie tot een afbouw van intramurale capaciteit. Kwetsbare mensen komen meer in buurt en wijk te wonen. De centrumgemeente Enschede sluit aan op deze ontwikkeling met een nieuwe variant op beschermd wonen, de zogenoemde Modulaire Opbouw. Modulaire Opbouw maakt het eveneens mogelijk een oneigenlijke vraag naar Beschermd wonen op een passende wijze te beantwoorden. Mensen die vanwege huurschulden uit het verleden, onvoldoende inkomen en onvoldoende huisvestingsmogelijkheden een beroep doen op Beschermd Wonen all inclusive kunnen met de variant Modulaire Opbouw professionele ondersteuning en onderdak krijgen, zonder dat daar het relatief dure Beschermd Wonen all inclusive voor afgegeven hoeft te worden.

De zorg voor mensen die wél de bescherming van een Beschermd woonvorm nodig hebben werd geborgd en verbeterd. Enerzijds door het bestaande aanbod beter aan te laten sluiten op intensieve zorgvragen en

complex gedrag. En anderzijds door het instellen van de nieuw ontwikkelde kwaliteitsstandaard Beschermd Wonen.

Extramurale verzilvering

Cliënten met een indicatie beschermd wonen hadden, maar die de zorg extramuraal verzilverden zijn overgegaan naar de maatwerkvoorzieningen van de woongemeente.

Budget

Het budget Beschermd wonen blijkt toereikend te zijn.

Eén integrale toegang en één centrale wachtlijst

De centrumgemeentes Almelo en Enschede kozen ervoor om de toegangsfunctie Beschermd Wonen én Maatschappelijke opvang te beleggen bij één integrale toegang: het Cimot. Inwoners en zorgaanbieders met hulpvragen op het gebied van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang melden zich via deze toegang. Daarmee werd er een eind gemaakt aan de praktijk

om de vraag naar Beschermd Wonen te melden bij de afzonderlijke zorgaanbieders. Inmiddels verlopen alle aanmeldingen en toewijzingen via het Cimot.

Deze kanalisering van de vraag wees uit, dat er in werkelijkheid minder mensen bleken te wachten op een plek in een Beschermd woonvorm dan het oude systeem deed vermoeden.

Het Cimot is samengesteld uit medewerkers met een diverse professionele achtergrond. Er zijn verschillende, elkaar aanvullende, deskundigheden ondergebracht: GGz- expertise, GGz-behandeldeskundigheid, deskundigheid sector verstandelijk beperkte mensen, expertise corporaties, deskundigheid verslaving, verpleging en verzorging en maatschappelijke opvang.

Omgang met PGB budget

In 2016 deed bureau HHM in centrumgemeente Enschede onderzoek naar de dossiers van inwoners met een PGB (Persoonsgebonden budget) voor Beschermd Wonen in 2015. Het onderzoek leidde tot unaniem uitgangspunt dat PGB in principe geen passende financieringsvorm is voor Beschermd Wonen. Daarom zijn er ten behoeve van bestaande Persoonsgebonden budgetten een aantal aangescherpte criteria opgesteld. De cliënt dient een aanvraagformulier, een zorgplan en een budgetplan in. Een hulpverlener kan niet tegelijkertijd bewindvoerder zijn en voor naastbetrokkenen wordt een netwerktaarif gehanteerd in plaats van een tarief voor professionals. Het aantal cliënten met een PGB-budget is teruggebracht van 400 naar 61. Een groot deel van de cliënten is overgegaan naar de financieringsvorm Zorg in Natura.

Samenwerking woningbouwcorporaties

Een belangrijke randvoorwaarde voor de beweging naar lichtere vormen van ondersteuning is, dat er afspraken gemaakt zijn met de woningbouwcorporaties. In de komende 3 jaren stellen zij in de regio 500 passende en betaalbare woningen beschikbaar. Hiermee wordt doorstroom en uitstroom naar zelfstandig wonen gefaciliteerd.

Naast de prestatieafpraak is er een uniform kader voor zorgorganisaties geschreven, die bedoeld is als handleiding bij de uitstroom van cliënten van Beschermd Wonen naar zelfstandig wonen. Het betreft een Woon-cv, waarin goed huurderschap, schuldevrij huren en weten wat er bij wonen komt kijken, staan beschreven.

Instellen kwaliteitsstandaard

In de aanloop naar 2016 heeft een werkgroep bestaande uit aanbieders van zorg voor PGB- houders, op verzoek van de centrumgemeenten Enschede en Almelo in samenwerking met WOESD een gedragscode opgesteld. Deze Gedragscode Beschermd Wonen Twente maakt het toetsen en objectiveren van de kwaliteit van zorg mogelijk. Intercollegiale toetsing is kenmerkend voor de door de centrumgemeente ontwikkelde kwaliteitscontrole. Cliënten nemen hierin een belangrijke rol in. Overigens wordt inmiddels ook de zorg geboden door de aanbieders die van oudsher zorg in natura boden getoetst conform de kwaliteitsstandaard.

Samenwerking behandelinstelling

Na invoering van de Wmo bleek dat er een nieuwe financiële scheiding ontstond in de mogelijke trajecten van mensen met psychiatrische problematiek. De doorstroom van behandelinstelling naar Beschermd Wonen was daardoor niet langer vanzelfsprekend. In het voorjaar 2016 heeft de gemeente Enschede het initiatief genomen om een convenant uit te werken tussen de GGz-behandelinstelling Mediant en Centrumgemeente Enschede. Met dit convenant is bewerkstelligd dat er goede afstemming is op het grensvlak van behandeling (Zvw/Wlz) en rehabilitatie (Wmo) voor cliënten met psychiatrische problematiek. Concreet leidt dit tot een goede doorstroom vanuit de kliniek en wordt voorkomen dat een bed van een behandelinstelling onnodig bezet wordt gehouden. De onderlinge afspraken maakten ook opname mogelijk van mensen met onhandelbaar gedrag. Daarnaast kwam mobiele expertise uit de behandelsetting in woonlocaties beschikbaar.

Incidenten en calamiteiten 2015-2017 marginaal

De huidige infrastructuur Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang staat borg voor kwalitatief goede zorg voor mensen met ingewikkelde problematiek. Afgelopen twee jaren hebben er relatief weinig incidenten en calamiteiten plaatsgevonden, de huidige infrastructuur is hier mede verantwoordelijk voor.

Bijlage 2

Resultaten Maatschappelijke opvang 2015 - 2017

Duurzaam aanbod

In Enschede is de nachtopvang opgeheven. Dit, omdat er geen grip was op instroom en vertrek. Hierdoor werd de nachtopvang te vrijblijvend.

Het volgende standpunt werd daarbij ingenomen: is iemand dakloos, dan is er iets met hem aan de hand en het sec bieden van onderdak is daarmee niet voldoende. In plaats daarvan wordt aan mensen een traject met een lange termijn perspectief geboden.

De enige vorm van nachtopvang die nog wel wordt ingezet, is de winter-noodnachtopvang (van 1 okt tot 1 mei). De nachtopvang is geopend als de temperatuur lager is dan 2 graden.

Eigen voordeur

In nagenoeg de gehele Maatschappelijke Opvang heeft iedere cliënt een eigen woon-/slaapkamer met douche, toilet, en kookgelegenheid. Meestal is er sprake van een galerij, waarbij eenieder zijn 'eigen' voordeur heeft. Door deze verbetering van de huisvesting is het aantal incidenten significant verminderd. Cliënten kunnen meer tot rust komen in hun 'eigen' omgeving.

Zelfmanagement

Cliënten van de Maatschappelijke opvang gaan direct na aanmelding met begeleiders op zoek naar een duurzame en structurele oplossing.

Perspectief

Gebleken is, dat er mensen waren die langdurig gebruik maakten van de Maatschappelijke Opvang. Enig perspectief ontbrak voor hen. Daarom is een deel van de opvang omgeklapt naar Beschermd Wonen. Resultaat daarvan is de realisatie van woonvoorzieningen van het Leger des Heils en Tactus.

Jeugd

In de afgelopen jaren is er met name ingezet op thuisloze jongeren. Projecten als 'KamerRaad' en TOV – voor jongeren met complexe problemen – zijn daar mooie voorbeelden van. In totaal is het aantal plekken voor jongeren uitgebreid.

Preventief

Het project KamerRaad is voor jongeren met problemen. Niet omdat er met henzelf iets aan de hand is maar omdat er in de thuisomgeving ernstige problemen zijn. In een samenwerkingsverband van ROC van Twente en Humanitas werd een nieuwe vorm van opvang ontwikkeld. Jongeren blijven naar school gaan en maken, door de beschermde omgeving, hun opleiding af.

Er is een aanbod ontwikkeld voor jongeren die dreigen dakloos te raken. Door 'Kamers met kansen' wordt het voor, onder andere voor tienermoeders, mogelijk een goede start te maken met hun kindje.

